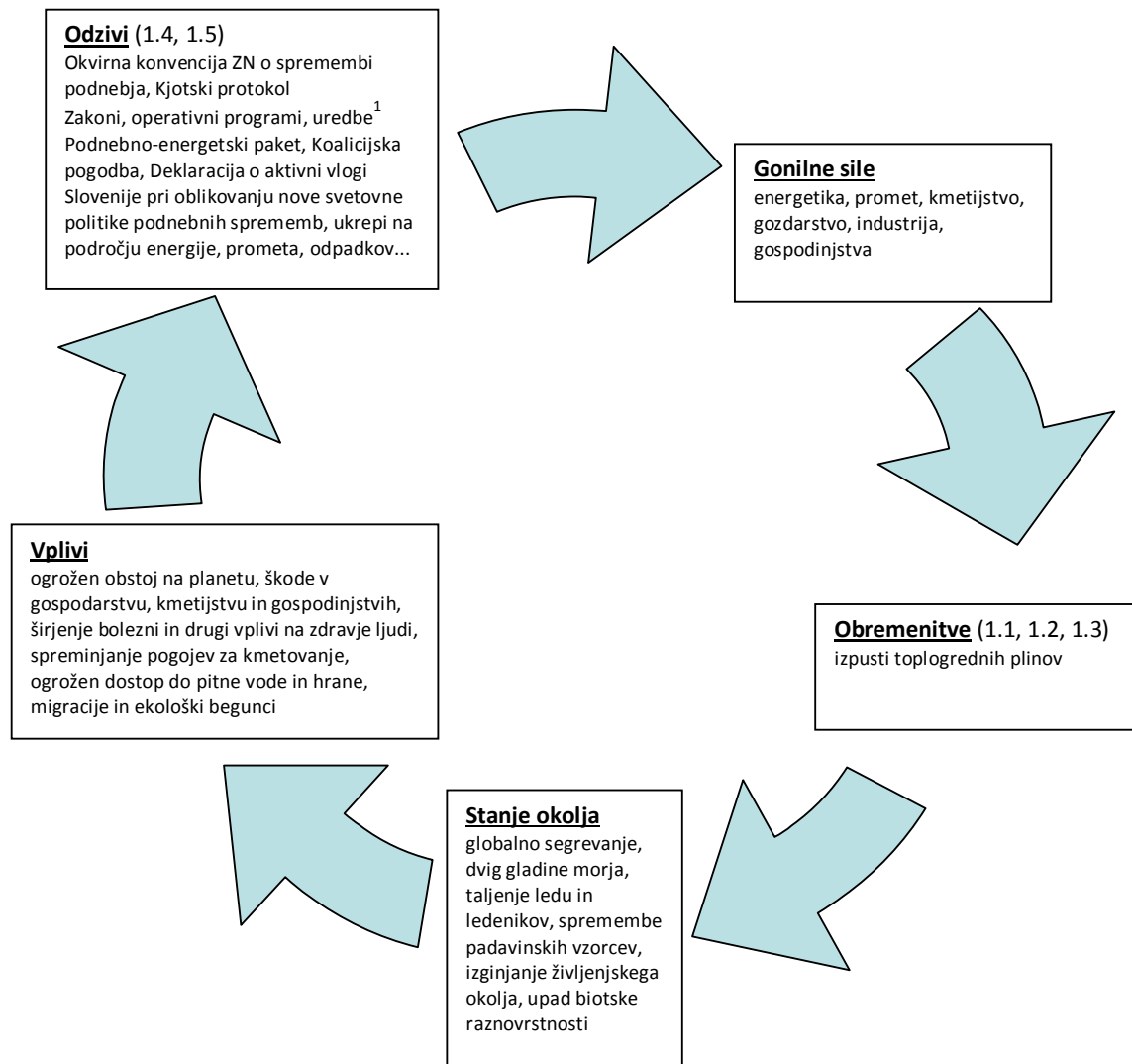

Področje 1: Nacionalni okviri prehoda v nizkoogljično družbo

UVOD

Podnebne spremembe so največji izziv človeštva. Vzrok zanje so prekomerni izpusti toplogrednih plinov, ki nastajajo v številnih dejavnostih ljudi, še največ pri sežiganju fosilnih goriv. Če želimo za prihodnje generacije in nas same ohraniti vsaj relativno stabilno in varno podnebje, moramo po ocenah znanstvenikov vrh izpustov doseči najkasneje do leta 2015, nato pa izpuste toplogrednih plinov do sredine tega stoletja na globalni ravni prepoloviti. Za razvite države – in med njimi tudi Slovenijo – to pomeni zmanjšanje izpustov za 80 – 95 % do leta 2050. Takšno zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov je mogoče le, če popolnoma spremenimo svoje gospodarstvo, politiko in družbo. Zato je potrebno vzpostaviti zadosten okvir, ki ga predstavljajo vsaj prenova razvojne strategije Slovenije, priprava podnebne strategije in sprejem podnebne zakona.

Model GOSVO/DPSIR

¹Zakon o ratifikaciji Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja, zakon o ratifikaciji Kjotskega protokola, Srednje- in kratkoročna strategija za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, Operativni program zmanjšanja izpustov toplogrednih plinov (OP TGP), Uredba o taksi za obremenjevanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida

NABOR INDIKATORJEV

- 1.1 Izpusti toplogrednih plinov
- 1.2 Izpusti toplogrednih plinov po sektorjih
- 1.3 Ogljična intenzivnost gospodarstva
- 1.4 Zadostnost in izvajanje zakonodajnih in programskih podnebnih ukrepov
- 1.5 Financiranje podnebnih ukrepov v državah v razvoju

PROFILI INDIKATORJEV

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	1.1 Izpusti toplogrednih plinov
Tip indikatorja	Obremenitve
Cilj /zahteva NVO	Zmanjšanje za 40 % do leta 2020 in 80 % do leta 2050 glede na leto 1990 za EU
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	Slovenija je v okviru Kjotskega protokola obvezana k 8 % zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov v obdobju 2008-2012 glede na leto 1986. V okviru podnebno-energetskega paketa EU je Slovenija zavezana k 21 % zmanjšanju do leta 2020 v trgovalnem sektorju (EU ETS) ter k 4 % povečanju emisij v netrgovalnih sektorjih. Evropski svet je oktobra 2009 sprejel stališče, da mora EU do leta 2050 emisije zmanjšati med 80 – 95 % glede na leto 1990 ter da naj bi emisije TGP na prebivalca do leta 2050 dosegle raven okoli 2 ton/prebivalca. V okviru pogajanj o globalnem podnebnem sporazumu, je EU kot skupina pripravljena emisije do leta 2020 zmanjšati za 30 %, pod pogojem, da se tudi druge države zavežejo k primerljivim ciljem.
Obrazložitev izbora indikatorja	Izpusti toplogrednih plinov so vzrok s strani ljudi povzročenih podnebnih sprememb. Med njimi je zaradi količin najpomembnejši ogljikov dioksid (CO ₂), vendar pa so poleg njega pomembni tudi ostali plini tople grede, kot so metan (CH ₄), didušikov oksid (N ₂ O) in t. i. F-plini. Kazalec prikazuje gibanje skupne količine izpustov toplogrednih plinov v Sloveniji. Izračunane so po metodologiji Medvladnega foruma za spremembo podnebja. Gre za indikator obremenitve, ki prikazuje prispevek Slovenije h globalnim podnebnim spremembam. V indikatorju je vključenih vseh šest TGP, ki jih določa Kjotski protokol.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	delež (%) zmanjšanja glede na obveze (milijoni ton CO ₂ ekvivalenta)
Referenčne vrednosti, če obstajajo	20,34 Mt CO ₂ ekv v letu 1986 (bazno leto za Kjotski protokol) in 18,58 Mt CO ₂ ekv v letu 1990 (bazno leto za podnebno-energetski paket)
Pogostnost merjenja	enkrat letno
Znani viri podatkov	ARSO, UNFCCC, EU

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	1.2 Izpusti toplogrednih plinov po sektorjih
Tip indikatorja	Obremenitve
Cilj /zahteva NVO	<ul style="list-style-type: none"> • Povečati energetska učinkovitost: do l. 2020 je rast porabe primarne energije ničelna. • Povečati delež obnovljivih virov energije v končni porabi energije: do l. 2020 je delež obnovljivih virov energije (OVE) v končni rabi energije vsaj 30 %, do l. 2050 pa vsaj 70 %. • Dostopnost javnega prevoza: do l. 2015 ima vsaj 80 % prebivalcev dostop do kakovostnega javnega prevoza. • Do leta 2008 vzpostaviti sistem zajemanja eksternih stroškov in do leta 2010 začeti v pravo ceno prometa vključevati vsaj 90 % eksternih stroškov.

	<ul style="list-style-type: none"> • Do leta 2008 odpraviti tranzitni tovorni ali potniški promet po lokalnih cestah v mestnih središčih, do leta 2012 pa na vseh drugih lokalnih in regionalnih cestah. • Takojšnja uveljavitev neselektivne uporabe načela o novogradnji cest iz prometnega protokola alpske konvencije. Slovenija je podpisnica alpske konvencije, zato je ta cilj že v bistvu obveza Slovenije. • Do leta 2012 doseči 30:70 'modal split' za potniški promet (vsaj 30 % potniških kilometrov doseženih z JPP) in do leta 2020 zagotoviti prevlado JPP nad osebnim prometom. • Do leta 2020 morajo biti vsa regijska (pokrajinska) središča z Ljubljano povezana s kakovostnim JPP (prednostno z železnico), ki vozi v rednih enournih intervalih, potovalni čas pa mora biti vsaj približno enak kot z osebnim avtomobilom. Vsa naselja s 500 ali več prebivalci morajo biti povezana z regionalnimi središči z JPP, ki vozi v najmanj enournem intervalu, in katerega potovalni čas je primerljiv z avtomobilskim. • S pravilno stimulacijo prevoznikov do leta 2020 doseči preusmeritev vsega tovornega tranzitnega prometa na železnico. V prehodnem obdobju je treba tranzitnemu tovornemu prometu zaračunavati takso, ki bi vsaj delno pokrila eksterne stroške. Prav tako je treba v prehodnem obdobju, preden vzpostavimo učinkovit železniški prevoz tovora, tranzitni cestni tovorni promet usmerjati izključno na avtoceste in s tem razbremeniti številne vzporedne lokalne in regionalne ceste, ki niso bile narejene in dimenzionirane za mednarodni tovorni promet. • Do leta 2012 povečati obseg dela na domu za 20 %. • Do leta 2010 uveljaviti zahtevo v EU, da se polni potni stroški (tudi eksterni) vključijo v ceno blaga. • Do leta 2008 stabilizirati prometne tokove v mestnih središčih in jih do leta 2012 zmanjšati za 30 %. Do leta 2008 zmanjšati obseg mirujočega prometa za 20 %, do leta 2012 pa za 50 %. • Promet v prostem času nemudoma vključiti v prometno politiko in sicer enakovredno delavskemu in šolarskemu prometu.
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	<ul style="list-style-type: none"> • 25% delež OVE v končni rabi energije do leta 2020 • 25% delež OVE pri oskrbi s toploto do leta 2010 • 33,6% delež električne energije iz OVE do leta 2010 • 7,5% delež biogoriv v prometu do leta 2015 • 9% kumulativni prihranek končne energije v obdobju 2008–2016 • 10% povečanje učinkovitosti rabe energije v industriji in storitvenem sektorju do leta 2010 glede na leto 2004 • 10% povečanje učinkovitosti rabe energije v stavbah do leta 2010 glede na leto 2004 • 15% povečanje učinkovitosti rabe energije v javnem sektorju do leta 2010 glede na leto 2004 • 10% povečanje učinkovitosti rabe energije v prometu do leta 2010 glede na leto 2004 • podvojitve deleža električne energije iz soproizvodnje z 800 GWh v letu 2000 na 1.600 GWh v letu 2010
Obrazložitev izbora indikatorja	Indikator meri obremenitev s toplogrednimi plini po sektorjih. Porazdelitev izpustov toplogrednih plinov po sektorjih prikazuje podrobnejšo sliko gibanja izpustov: če gledamo skupne izpuste, morda ni zaznati velikih sprememb ali premikov, vendar pa to še ne pomeni, da se znotraj skupne vsote toplogrednih plinov niso zgodili večji premiki. Indikator tako bolje pokaže, kje so ukrepi že obrodili sadove in kje je potrebno ukrepanje okrepiti.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	delež (%) glede na vladne cilje (v milijoni ton CO2 ekvivalenta/sektor)
Referenčne vrednosti, če obstajajo	stanje na začetku mandata
Pogostnost merjenja	enkrat letno
Znani viri podatkov	ARSO, UNFCCC, EU

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	1.3 Ogljična intenzivnost gospodarstva
Tip indikatorja	Obremenitve
Obrazložitev izbora indikatorja	Indikator meri ogljično intenzivnost gospodarstva oz. izpust toplogrednih plinov na enoto bruto domačega proizvoda. Gre za indikator obremenitve, ki prikazuje, ali prihaja do razkoraka med rastjo izpustov toplogrednih plinov in rastjo BDP. V številnih državah so dokazali, da rast BDP ni pogojena z rastjo izpustov ter da je zato potrebno stremeti k čim večjemu razkoraku med rastjo BDP in rastjo izpustov oz. celo k obratno-sorazmernemu trendu upadanja izpustov ob rasti BDP.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	kg CO2 ekv / EUR BDP
Referenčne vrednosti, če obstajajo	stanje na začetku mandata
Pogostnost merjenja	enkrat letno
Znani viri podatkov	ARSO, UNFCCC, EU, Statistični urad RS

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	1.4 Zadostnost in izvajanje zakonodajnih in programskih podnebnih ukrepov
Tip indikatorja	Odzivi
Cilj /zahteva NVO	Podnebni ukrepi zagotavljajo zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov v skladu z znanstvenimi ugotovitvami o potrebnem zmanjšanju. Ukrepi se polno izvajajo.
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	Vladni cilji so razpršeni (npr. UNFCCC, Kjotski protokol, Opreativni program zmanjševanja toplogrednih plinov). Kot primer je izbran Kjotski protokol in njegov cilj za Slovenijo (- 8 %).
Obrazložitev izbora indikatorja	Slovenija ima, še posebej zaradi zahtev EU, sprejetih veliko delov zakonodaje, pravil, akcijskih načrtov in uredb, ki predpisujejo ukrepe za zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Izvajanje predpisanih ukrepov močno šepa, saj se številni ukrepi preprosto ne izvajajo ali pa se izvajajo le delno (zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, neobstoja institucij, ki bi ukrepe izvajale, pomanjkanja politične volje ipd). Druga težava je v tem, da tudi akumulacija vseh ukrepov ne vodi k zadostnemu zmanjšanju izpustov toplogrednih plinov. Zato je potrebno obstoječe ukrepe bistveno razširiti in nadgraditi.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	delež (%) zmanjšanja glede na znanstvene zahteve za zmanjšanje - zadostnost oz. nezadostnost sprejetih ukrepov
Referenčne vrednosti, če obstajajo	Kjotski cilj (-8%)
Pogostnost merjenja	enkrat na dve leti
Znani viri podatkov	ARSO, UNFCCC, EU

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	1.5 Financiranje podnebnih ukrepov v državah v razvoju
Tip indikatorja	Odzivi
Cilj /zahteva NVO	Vsaj 110 milijard EUR na leto za EU skupno, kar predstavlja 150 milijonov EUR za Slovenijo letno.
Obrazložitev izbora indikatorja	Za pravočasno in zadostno podnebno ukrepanje je nujno potrebna podpora razvitih držav za podnebno ukrepanje v državah v razvoju. Slednje so namreč najbolj prizadete zaradi posledic podnebnih sprememb, čeprav je zgodovinska odgovornost za podnebne spremembe na strani razvitih držav. Indikator ugotavlja obstoj zaveze Slovenije za financiranje podnebnih ukrepov v državah v razvoju. Tako kaže, ali se Slovenija zaveda svoje zgodovinske odgovornosti za problem podnebnih sprememb in ali bo to odgovornost pravično prevzela nase, namesto da bi jo nepravično prepustila državam v razvoju.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	obstoj in zadostnost zaveze Slovenije za financiranje podnebnih ukrepov v državah v razvoju
Referenčne vrednosti, če obstajajo	stanje ob začetku mandata
Pogostnost merjenja	enkrat na dve leti
Znani viri podatkov	Ministrstvo za zunanje zadeve, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za finance